

UTÓSZÓ A SZÁMADÁSHOZ

Továbbra is fogva tart a táj novemberi hangulata. Ablakom alatt a kertben szinte vörösen izzik az ecetfa koronája, s a diófa is makacsul őrzi megsárgult leveleit. De a krizantémok már elmentek, s a vonuló vadlibák lármás kiáltozásaira elmennek a megtépett lombok is. Elegendő egy komisz fuvallat, egy vonuló madársereg, hogy a kert kiürüljön. Mert ami elhervadt, azt már nem lehet megőrizni. Mostantól a gazda feladata, hogy új életet teremtsen a csupasz ágak birodalmában, s hogy a kopár venyigék jövőre új bort teremjenek.

Őszi hangulatot árasztott a történelmi táj is – mintha errefelé mindig Szent András hava lenne –, amit képzeletben bejártam, s amiről e könyv lapjain igyekeztem számot adni. Mérheterlenül gazdag a termés, amit a történelmi Magyarország Délvidékéről betakaríthattam, s csak reménykedhetek abban, hogy lesznek, akik élvezik szellemi kertjeink gyümölcsseinek ízét és zamatát. Sokezer címszóba csomagolt üzenet, sokezer ember véleménye, gondolata, figyelmeztetése, szidalma és vigasza az őszi számadás egyetlen hatalmas csokrába kötve: ennyit fizetett a délvidéki magyarság a szülőföldjén történő megmaradásáért. Évezrednyi emlékezetben élő elődeink emelt fővel, az elvégzett munka örömeivel a szívükben, büszkén letették a mai gazda asztalára munkájuk gyümölcsét: ennyit tettem a kertünkért – s most jöjjön az, aki folytatja a munkát! S nekünk, utódoknak gondjaink vállalása kevesebb nem lehet annál, mint amit elődeink ránktestáltak, semmiről nem mondhatunk le, semmit nem adhatunk föl. Ha apa a fiához, tanító a tanítványához, mester a növendékéhez és pap a híveihez szól, szavaiban ott kell hogy éljen a biztatás: figyelj csak oda, milyen gazdag a magyarságod, a szellemi javaknak micsoda bősége hever a történelmed terített asztalán! Nézd, milyen gazdag a nemzedet könyvtára! Folyton hőkölő lakója a tájnak, fordítsd tekintetedet végre az örökség felé! Szavald el a régi verseinket, dúdold újra a régi dalainkat, érintsd meg a régi otthonaink kilincsét, s hajolj az egykori utak mályvaillata fölé! Mindennek üzenete van a számodra, minden könyv, térkép, vagy papírra vetett emlékezés terólad szól, és neked üzen! Otthon vagy e vidéken, vedd számba a birodalmadat! Nyugodt lélekkel tekinthetsz végig az elmúlt századokon, apáid sorsát fogod látni az idők árnyékában! Érezd végre mindennek a súlyát, s nézz szembe az utódok valódi felelősségével!

Közel nyolcezer címszó, közel nyolcezer emlékeket őrző vallomás – hitvallás – sorakozik e könyvben – zavarba ejtő bőséggel szolgáltatva mai elbizonytalanodott lelkeknek a tanúságot: néked otthonod e táj! A bibliográfia összeállításakor magamnak kellett kidolgoznom a forrásoknak azt a rendszerét, amely a lehető legteljesebb mértékben teszi áttekinthetővé, érhetővé és használhatóvá a Délvidék történeti irodalmának szinte határtalan gazdagságát. Művem mindössze egy lehetséges változata múltunk irodalmának – s mint ilyen, korántsem teljes. Kiderül ez a bibliográfiai egységek sorszámozásából

is. A lezártak hitt anyag nyomdai megmunkálása idején további számos olyan forrásra bukkantam, amelyek nélkül szegényebb lett volna a számadás. Ezeket a), b), c) besorolással illesztettem a törzsanyagba. Ugyancsak a nyomdai előkészítés során döbentem rá, hogy egy helyen – a 2899. címszó után – elvéttem a sorszámozást, ami kétségtelenül súlyos szépséghibája a bibliográfiának, használatát azonban nem nehezíti, és nem teszi lehetetlenné. Hítem szerint a kereszthivatkozások rendszere és a névmutató segíteni fogja a bibliográfia használóinak a munkáját. A címszavak élén szereplő – néhol irodalmi ihletésű – történelmi emlékeztető pedig az értelmezés lehetőségét és az összefüggések tisztább kibontását kínálja fel az olvasónak.

Ha könyvem néhány pályatársnak és néhány most útjára induló fiatalnak nyújt némi útmutatást, s biztos megállója lesz néhány elrévedt pillantásnak, azt nagy tisztelettel köszöni meg a szerző.

M. F.